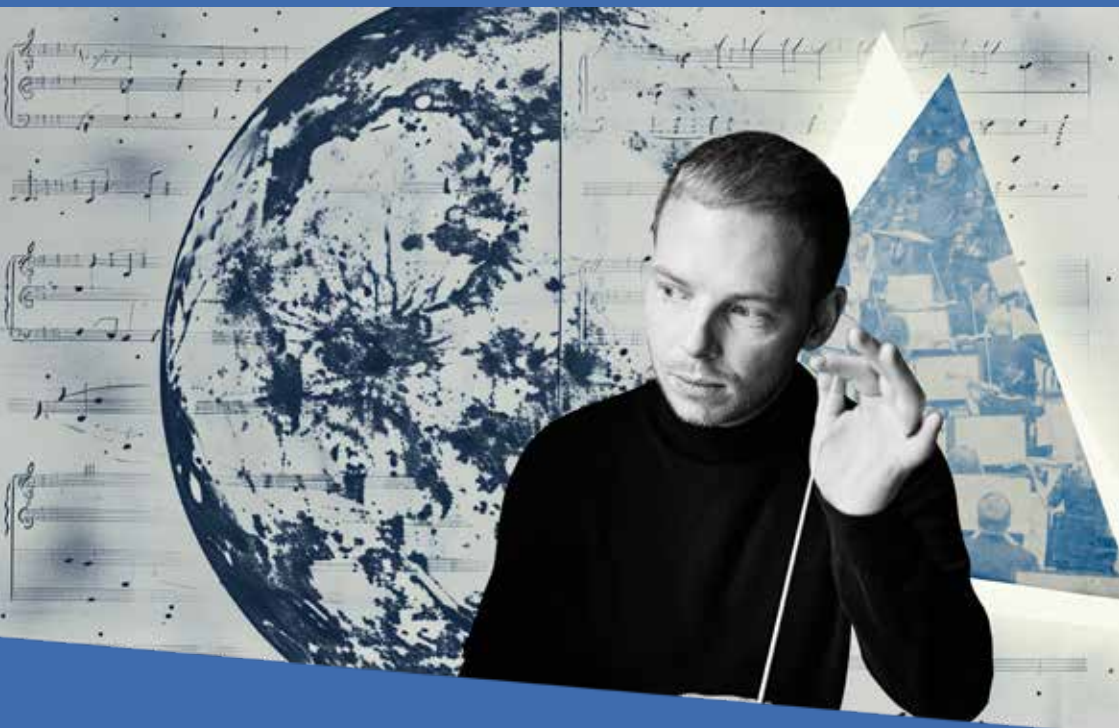

Aarhus
Symfoni
24/Orkester
/25

Britten og Holst
PLANETERNE

10. oktober 2024 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Benjamin Britten (1913-1976):

Variations on a theme of Frank Bridge (1937) 30 min.

- 1 Introduction and Theme
- 2 Variation 1: Adagio
- 3 Variation 2: March
- 4 Variation 3: Romance
- 5 Variation 4: Aria Italiana
- 6 Variation 5: Bourrée classique
- 7 Variation 6: Wiener Waltzer
- 8 Variation 7: Moto perpetuo
- 9 Variation 8: Funeral March
- 10 Variation 9: Chant
- 11 Variation 10: Fugue and Finale

P A U S E 25 min.

Gustav Holst (1874-1934)

Planeterne (1914-17) 55 min.

- 1 Mars, the Bringer of War
- 2 Venus, the Bringer of Peace
- 3 Mercury, the Winged Messenger
- 4 Jupiter, the Bringer of Jollity
- 5 Saturn, the Bringer of Old Age
- 6 Uranus, the Magician
- 7 Neptune, the Mystic

Varighed i alt ca. 110 min.

MEDVIRKENDE

Dmitry Matvienko

DIRIGENT

SORA

KOR

Samarbejdsconcert med Det Jyske Musikonservatorium (DJM)

PLANETERNE

af Christina Blangstrup Dahl

Gennembrudsværker og greatest hits, det første og det største: Holst og Britten skaber musikalske billeder så levende, som var vi selv i verdensrummet – eller i en elsket lærers dagligstue.

Variations on a Theme by Frank Bridge er en kærlighedserklæring fra en ung komponist til hans højtelskede lærer. Britten beskriver sin lærer i en række karakterstykker, der kommer hele vejen rundt om et menneskesind. Det er både menneskeligt og musikalsk medrivende.

Planeterne er noget af den mest billedskabende musik, der nogensinde er skabt. Holst skriver himmellegemerne ned på jorden og lige luk ind i koncertsalen, så vi får en helt ny forståelse af deres natur – fra den brutale, primale Mars over Jupiters overvældende skønhed til Neptuns mystik. Det astrologiske univers kræver naturligvis fuldt orkester – og et kor, der synger verdensrummets æteriske klange helt ned i Symfonisk Sal.

Britten: Variations on a theme by Frank Bridge

Gennembrudsværk. Det er, hvad *Variations on a theme of Frank Bridge* blev for den unge Britten. Benjamin Britten var en ganske ung komponist, der gerne ville hylde sin lærer ved at skrive et værk over noget af hans musik. Bridge betød enormt meget for Britten, der ikke havde fået nogen form for undervisning i komposition, før han fik Bridge som lærer. Han var også en streng lærer, men det var noget, som Britten satte pris på:

»Denne strengthed var udelukkende et resultat af professionalisme. Bridge insisterede på et fuldstændig klart forhold mellem det, der var i mit hoved, og det, der kom ned på papiret. Jeg plejede at blive sendt til den anden side af lokalet; Bridge spillede så det, jeg havde skrevet og afkrævede mig forklaring på, om det virkelig var det, jeg havde ment,» fortalte Britten senere til avisen *Sunday Telegraph*. Bridge var ikke interesseret i teknik og orkestrering – men i, hvad Britten havde at sige som komponist, og under hans vejledning begyndte Brittens personlige sprog som komponist at vokse frem.

Allerede i 1932 var Britten begyndt at komponere en række variationer over et tema fra en af Frank Bridges *Three Idylls for String Quartet* – men var gået i stå. Så fik han en forespørgsel på at komponere et stykke til

Salzburgfestivalen – blot tre måneder før festivalens begyndelse. Han tog udfordringen op, begyndte forfra på opgaven med samme tema – og blot ti dage senere havde han lavet det første udkast. Et par måneder senere blev værket uropført på Salzburgfestivalen og gjorde den blot 24-årige komponist internationalt berømt.

Der er værker, hvor dedikationen mest er en formssag – og så er der værker, hvor man virkelig kan se hæderspersonens personlighed i værket. Det sidste er tilfældet i variationerne her. Hver variation er nemlig en hyldest til en specifik del af Frank Bridges personlighed: Adagioen repræsenterer Bridges integritet; marchen viser hans energi; romancen viser hans charme; Aria Italiana er et bevis på hans humor; bourréeen hans traditionsbevidsthed; wienervals er et vidnesbyrd om hans entusiasme; Moto perpetuo (uendelighedsmaskinen) skildrer hans vitalitet; Funeral March (begravelsesmarchen) viser hans sympati; Chant hans andægtighed; fugaen viser hans evner (og rummer for øvrigt flere referencer til andre af Bridges værker) – og endelig skildres de to komponisters venskab i finalen.

Her kommer et godt råd til lytningen: Brug ikke for meget energi på at lede efter temaet. Variationerne er nemlig såkaldte ”karaktervariationer”. Formålet med dem er således ikke at gengive eller omskrive temaet; temaet fungerer først og fremmest som privat inspiration for komponisten. Fortvivl derfor ikke, hvis

I ikke kan fange temaet undervejs; det er ikke hensigten. Vi hører ganske vist temaet i begyndelsen af værket – men det er ikke nødvendigvis let at fange. Derefter hører vi det først rigtigt i slutningen – så egentlig burde man begynde forfra på værket efter at have hørt sidste variation. Og det er jo ikke det værste at gøre med et godt stykke klassisk musik i almindelighed og med Britten i særdeleshed. Hans musik har bare godt af at blive hørt flere gange – så unikt er hans musikalske sprog.

Bonusinformation: Bridge blev meget, meget rørt over Brittens værk: ”Jeg ved ikke, hvordan jeg bedst kan udtrykke min påskønnelse,” sagde han, da han hørte det. ”Det er en af de få dejlige ting, der nogensinde er sket for mig.”

Holst: Planeterne

Vi sætter ofte koncertprogrammer sammen med komponister, hvis musik på en eller anden måde taler sammen. Det gør den også ved denne koncert – dog mest ved at være i modsætning. Britten var nemlig ikke nogen stor fan af de populære engelske komponister som Elgar, Vaughan Williams – og Holst. Faktisk kaldte han deres engelske nationalromantik for ”kokassemusik”. Av. Hvis man gerne vil udtrykke sig lidt mere stuerent, bliver de engelske nationalromantikere for øvrigt omtalt som pastoralister (altså nogen, der beskæftiger sig med husdyrhold. Hvilket måske heller ikke er den største kompliment for en klassisk komponist, nu vi tænker nærmere over det). Holst og de andre nationalromantikere kunne

godt lide at bruge traditionel engelsk folkemusik, og det mente Britten var et tegn på manglende fantasi og dermed dybt reaktionært.

For Gustav Holst blev *Planeterne* det værk, der gjorde ham til en af den klassiske musiks superstjerner. Han var blevet dybt fascineret af astrologien efter en ferie med komponisten Arnold Bax, der vidste meget om astrologi. ”Jeg studerer kun ting, der rummer musik,” skrev Holst efter ferien til en ven. ”Så hver planets karakter gav mig mange ideer, og jeg har studeret astrologi ret grundigt.”

Hver sats er derfor både opkaldt efter en planet og dens astrologiske betydning. Går man meget op i den slags skal man dog ikke forvente alt for stor astrologisk akkuratess fra Holst’ side: Han har først og fremmest skrevet værket ud fra sin fascination af emnet, ikke som en astrologisk lærebog. Det vigtigste var musikkens effekt, fortalte han: ”Disse stykker blev inspireret af planeterne astrologiske betydning. Der er ingen programmusik i dem, og de har heller ikke nogen forbindelse med den klassiske mytologis guder, der bærer de samme navne. Hvis der kræves en guide til musikken, vil undertitlen til hvert stykke være tilstrækkelig, især hvis den bruges i bred forstand. For eksempel bringer Jupiter glæde i almindelig forstand, og også den mere ceremonielle form for glæde forbundet med religioner eller nationale festligheder. Saturn bringer ikke kun fysisk forfald, men også en vision om tilfredsstillelse.

Merkur er et symbol på sindet.” Holst beskrev Planeterne som en række ”mood pictures”, altså beskrivelser af sindstilstande.

Orkestret er stort – ifølge komponistkollegaen Ralph Vaughan Williams af en god grund: ”Holst bruger et meget stort orkester i *Planeterne* – ikke for at få sit partitur til at se imponerende ud, men fordi han har brug for de ekstra orkesterfarver og forstår at bruge dem.”

Vi lægger ud med den voldsomme Mars. Satsen er en af de mest populære, og man forstår hvorfor: Sjældent møder man så filmisk og primal musik i koncertsalen. Den afvendeligt pulserende rytme giver musikken et militaristisk, uheldsvangert udtryk; satsen er indbegrebet af aggression og voldsomhed.

Fra den vrede røde Mars til den kølige blå Venus. Denne planet står for kærlighed, harmoni og skønhed, og Holst lægger især vægt på de blidere aspekter af musikken. Vi får således flere smukke soloer i førsteviolinen og også horn, fløjte og obo bærer budskabet om skønhed ud til os. Det er en fredfyldt og smuk sats efter første sats’ drama.

I Merkur skildrer Holst adræthed, nysgerrighed og livlighed; satsen er flyvsk og livlig, og fløjte og celeste flirter lystigt. I det hele taget er kommunikationen mellem orkestrets forskellige instrumentgrupper kernen i denne sats.

Undertitlen på Jupiter-satsen er ”The Bringer of Jollity”, altså den, der bringer munterhed – og satsen er fyldt med skønhed, der på én gang er overgivet og indfølt. Jupiter flyder over af liv og vitalitet med overdådig musik.

Saturn-satsen var Holsts egen yndlings-sats i værket. Musikken er langsom og næsten uheldsvanger, indtil den forvandler sig til en tung march. Satsens undertitel er ”The Bringer of Old Age” – er det alderdommen, vi her hører marchere ind? I begyndelsen hører vi et urs slag i fløjte, fagot og harpe. Basunerne – Holsts eget instrument – præsenterer en alvorlig melodi, og musikken arbejder sig op til et gigantisk klimaks i midten af satsen, hvorefter afmagten forvandler sig til accept og forsoning.

Som et godt tip kan det anbefales at holde øje med oboerne: Vi får nemlig en (ganske vist kort) solo for basobo – og den slags møder man altså ikke hver dag i et symfoniorkester.

Troldmanden Uranus annoncerer sin ankomst med en rungende messingblæserfanfare. Satsen er en særegen blanding af majestætisk overmod og gumpetung klodsethed – lidt som man kunne forestille sig en troldmand med alt for stor tiltro til egne evner. I astrologien står Uranus for radikale ideer, omvæltninger og originalitet.

Neptun-satsen har undertitlen ”The Mystic”, hvilket skyldtes, at man vidste

meget lidt om den fjernest liggende planet i solsystemet. Smukke melodier i harpe og strygere glider ind og ud mellem hinanden i vage, flydende linjer. Holst bruger ofte dissonans i denne sats (altså toner, der ligger alt for tæt sammen til at lyde pænt). En af hans kolleger bemærkede inden premieren, at et bestemt sted i messingblæserne ville komme til at lyde rædselsfuldt. Holst var enig og fortalte, at det fik ham til at gyse, da han skrev det ned: ”Men hvad skal man stille op, når det kommer til en på den måde?” Som modsætning er der i afslutningen af satsen et kvindekors på bagscenen, hvilket giver satsen en æterisk fornemmelse. Til denne koncert har vi besøg af koret SORA, der står for de himmelske toner. Efterhånden tier orkestret, og koret ebber ud, når døren til bagscenen langsomt lukkes.

I astrologien står Neptun for idealisme, drømme og kunst – samt om den forvirring og uklarhed, der opstår på vejen til at opdage universelle sandheder. Vi kan således ikke forestille os en bedre afslutning på denne koncert i en sæson, som handler om erkendelser.

Bonusinformation: I mange år syntes man, at der manglede en sats; planeten Pluto blev således opdaget fire år før Holsts død (og senere degraderet til dværgplanet, men det er en anden sag). Holst blev gentagne gange opfordret til at skrive en ekstra sats, men nægtede – han syntes nemlig, at Planeterne stjal al opmærksomheden fra hans øvrige værker.

Endnu en bonusinformation: I begyndelsen spillede man ofte uddrag fra Planeterne i stedet for hele værket, og sluttede i så fald af med Jupiter-satsen for at skabe en ”happy ending”. Det hadede Holst, for, som han sagde: ”In the real world the end is not happy at

all” – altså: ”I den virkelige verden lever man ikke lykkeligt til sine dages ende.” Det kunne han måske nok have ret i – men det føles nu sådan efter man har hørt musik af denne kaliber.

Rigtig god koncert.

”ENS VEJ I LIVET” – GUSTAV HOLST OG HINDUISME

Gustav Holst var betaget af religiøs erkendelse, og det er næppe tilfældigt, at han i *Planeterne* arbejder med himmellegemernes beskaffenhed og astrologiske betydning.

Tidl. musikchef Leif V.S. Balthersen kaster lys på måden, Holsts tidlige fascination af særligt hinduismens lære kommer til udtryk i hans liv og musik.

Læs artiklen på vores hjemmeside – under ”Baggrundshistorier”.

AARHUSSYMFONI.DK

Dmitry Matvienko DIRIGENT

Dmitry Matvienko trådte ind på den internationale musikscene med faste skridt, da han i 2021 vandt Malko-konkurrencen for unge dirigenter. Konkurrencen fører et hav af engagementer med sig, heriblandt den første koncert med Aarhus Symfoniorkester i 2022. Her tog han i den grad både orkester og publikum med storm, at vi tilbød ham stillingen som chefdirigent. Tiden efter Malko har i det hele taget været travl. Dmitry Matvienko har dirigeret koncerter over hele verden, fra Tokyo over Perth i Australien til Dallas, USA – og naturligvis orkestre i det meste af Europa.

Dmitry Matvienko er uddannet både korist og kormester og har sunget et år i operakoret i Perm under Teodor Currentzis, inden han uddannede

sig til dirigent på konservatoriet i Moskva, og i 2017 blev han en del af dirigentpraktikprogrammet i Ruslands Nationale Filharmoniske Orkester. Her har han assisteret dirigenter som Vladimir Jurowski, Vasily Petrenko og Michail Jurowski. Ved Hvideruslands Nationalopera har han dirigeret *Fyrst Igor*, *Faust*, *Iolanta*, *La Traviata*, *Tsarens Brud*, *Ildfuglen* og *Verdis Rekviem*, og i den seneste sæson har han dirigeret orkestre som Orchestra del Teatro Carlo Felice Genova, Orchestra Teatro Regio Torino, National Orchestra of Russia, Bergen Philharmonic og Adelaide Symphony Orchestra, og han assisterede Vladimir Jurowski ved en opsætning af Sjostakovitjs *Næsen* på Bayerische Staatsoper, ligesom han for nylig dirigerede Tjajkovskijs *Eugen Onegin* på Deutsche Oper am Rhein.

SORA

SORA er et ungt kvindekore for sangere fra 20-30 år, der består af tidligere sangere i pigekorene EVE og Aarhus Pigekor.

Koret synger primært klassisk korsang, både det traditionelle og det mere eksperimenterende repertoire og musik skrevet på bestilling til koret.

Ligesom i de to kor, som koret er opstået ud af, er der være et højt ambitionsniveau og et højt aktivitetsniveau med koncerter, indspilningsprojekter og projekter i løbet af året, både i samarbejde med andre kor fra Aarhus Korskole, men også i samarbejde med musikere, komponister og ensembler. Koret rejser ca. hvert andet år til udlandet enten til konkurrence eller festival.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Jordi Rodríguez Cayuelas*
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrín Djordjević Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Hayato Ishibashi
Olga Rosca-Marcov**
Sonia Zajac**

VIOLIN II

Sarah Lucy Foldager
Marta Wisniowska-Mruk
Birgitte Bærentzen Pihl
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Jens Astrup
Peter Clemson Steensgaard
Marie Lestrelin*
Anne Skærbæk*
Violina Petrova**

BRATSCH

Luminita Marin
Zane Kalnina
Ewelina Bielarczyk*
Nikolaj Lind Pedersen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Morten Møller*

CELLO

Eugene Hye-Knudsen
Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Chiao-Hui Hwang
Anne Hall*

KONTRABAS

David McIlpatrick
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Marika Grüttner*

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjeller
Judith Wehrle
Marie Tveter***

OBO

Oliver Nordahl
Malene Bjerg Poulsen
Lisa Anna Gross
Sven Buller**

KLARINET

Mathias Vik Kjeller
Vibeke Kærsgaard Lembcke
Maria Jimenez Pardo*
Anna von Arx***

FAGOT

Maksim Karpinski
Eric Beselin
Magnus Kongsmo Karlsen*
Martin Majoros***

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Jari Kamsula
Héctor Manuel Escudero
Luís Mota
Ulrik Kofoed Antonsen**

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Rasmus Eskesen*
Jana Barriel***

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen
Kotryna Terminaitė**

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Peder Strandjord**

PAUKER

Nikolai Petersen
Malte Vendelby*

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Thomas Hamilton**
Sammi Bouabbas**
Gianluca Grugni***

HARPE

Anastasiia Lisitsyna*
Tanne Harder**

CELESTE

David Strong**

ORGEL

David Peter Smith**

* *kontraktansat assistent*

** *timeansat assistent*

*** *Det Jyske*

Musikkonservatorium

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa
- » BoostPLM
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Danske Bank
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » FO-Aarhus
- » Gorrissen Federspiel
- » Holst, Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Ingerlise Petri
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning ApS
- » Pressalit Holding
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – Personale foreningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Steffen Ebdrup Invest Aps
- » Stormagasin Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Aarhus Oliefabriks fond for almene formål
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

SYMF^oBUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv —

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk — samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, workshops og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken — og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration — både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Eventkoordinator Nikolai Breum Nielsen:

nbni@aarhus.dk • 89 40 90 92

SYMFOBUSINESS SÆRLIGE GIVERE

salling fondene

STIBOFONDEN

Per og Lise Aarsleff Fond

SYMFOBUSINESS PLATINPARTNERE

vola

SCHOUW+CO

KAUFMANN
SINCE 1908

Bjerrers
Bureau

SYMFOBUSINESS SØLVPARTNERE

STUDENTERHUS
AARHUS

AARHUS SYMFONIORKESTER

Vær med til at støtte
Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 7. november er lektor emeritus
Per Bærentzen

AARHUSSYMFONI.DK

6/12 – NORDISKE TEMPERAMENTER

Den skandinaviske grundtone klinger rent i en koncert, hvor danske sange og klange, norske melodier og svenske viser blandes til et nyt og originalt portræt af den nordiske mentalitet. Andreas Landin synger Rangströms Kung Eriks Visor – samt Heises *Farlige Drømme* iblandet to satser fra Griegs *Peer Gynt*. Nielsens 2. symfoni afrunder koncerten.

AARHUS JAZZ ORCHESTRA PRÆSENTERER

BUCHANAN REQUIEM

BILETTER
WWW.AARHUSJAZZORCHESTRA.DK

SE MERE
WWW.BUCHANAN.DK

ÅRETS DANSKE JAZZKOMPONIST
ÅRETS DANSKE JAZZUDGIVELSE
DANISH MUSIC AWARDS JAZZ 2016

AARHUS
JAZZ
ORCHESTRA

K:
Statens
Kunskabsfond

B
BECKETT-FONDEN

Nordic Baltic
Modernity
Programme
for Culture

AUGUSTINUS FONDEN

AARHUS KOMMUNE

MUSIKHUSET AARHUS
SYMFONISKAL
2. NOVEMBER 2024

GAFFA: ★★★★★

POLITIKEN: ♥♥♥♥♥

Oplev orglet!

VOCES8

Ensemble 1585

Aarhus Symfoniorkester
Peter og Ulven (familiekoncert)
Orgelsolister fra ind- og udland

Aarhus Symfoniske Orgelfestival
13. - 17. november 2024

www.asof.dk

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

Aarhus
Symfoniske
Orgelfestival

JULEKONCERT

AARHUS PIGEKOR, MAESTRA
OG SORA

14. december

VOCES8

17. november

→ musikhuset.dk

Appetitvækker

Klassisk og smørrebrød

9. november

Classical Mornings

Klassisk og brunch

22. og 24. november

Kvartet til tidens ende

Brantelid, Kjøller,
Sitkovetsky & Shirinyan

23. november

Nøddeknækkeren

Den Kongelige Ballet &
Aarhus Symfoniorkester

29. – 30. december

Leaning Tree

Dansk Danseteater

12. marts